

แหล่งเรียนรู้

วัดพระธาตุจอมปิง

หมู่ 8 บ้านพระธาตุจอมปิง ตำบลนาแก้ว

อำเภอเกาะคา จังหวัดลำปาง

แหล่งเรียนรู้

วัดพระธาตุจอมปิง

หมู่ 8 ตำบลนาแก้ว อำเภอเกาะกา จังหวัดลำปาง

องค์ความรู้

วัดพระธาตุจอมปิง ตั้งอยู่ที่หมู่ 8 บ้านพระจอมปิง ตำบลนาแก้ว วัดพระธาตุจอมปิงเป็นวัดโบราณ ตามตำนานกล่าวว่าสร้างขึ้นในสมัยพระเจ้าติโลกราชแห่งอาณาจักรล้านนาไทย วัดนี้มีความมหัศจรรย์ของการเกิดเงาสะท้อนเป็นภาพสี่ธรรมชาติขององค์พระธาตุ ผ่านรูเล็กบนหน้าต่างมาปรากฏบนพื้นภายในพระอุโบสถตลอดเวลาที่มีแสงสว่างทั้งกลางวันและกลางคืน และบริเวณวัดยังมีของจำหน่าย เช่น ของที่ชาวบ้านและกลุ่มผู้สูงอายุทำแล้วนำมาวางขายให้กับผู้ที่มาเที่ยวชม นอกจากนี้ทางวัดพระธาตุจอมปิงยังได้มีกิจกรรมให้กับชาวบ้านมาออกกำลังกาย เช่น การออกกำลังกายของผู้สูงอายุ การรำไทเก๊ก

ก่อนหน้านั้นวัดพระธาตุจอมปิง ถือว่าเป็นวัดเล็กๆในชนบท เรียกว่าเป็นวัดประจำตำบล ไม่เป็นที่รู้จักกันในหมู่นักท่องเที่ยวมากนัก แต่ก็เป็นที่เคารพและสร้างมานานกว่าวัดในตำบลเดียวกัน มีพระธาตุเจดีย์สูง 17 วา เป็นจุดเด่นและเป็นที่สักการะของชุมชนจาก ตำบลนาแก้วทั้งสองฝั่งแม่วัง และเป็นที่ยศรัทธาจากหมู่บ้านตำบลอื่นในอำเภอเดียวกัน จากข่าวที่ปรากฏเงาพระธาตุเจดีย์บนหน้าต่างสื่อพิมพ์เมื่อหลายปีก่อน กลายเป็นจุดเริ่มต้นให้ผู้คนหลั่งไหลกันมาชมภาพมหัศจรรย์ จนวัดจอมปิงกลายเป็นจุดสนใจและเป็นแหล่งท่องเที่ยวอีกแห่งหนึ่งของจังหวัดลำปาง โดยเฉพาะสำหรับ นักท่องเที่ยวประเภทนิคมทัวร์วัด ซึ่งแต่ก่อนเมื่อใครมาเที่ยวลำปางก็มักจะมานมัสการแต่พระธาตุลำปางหลวง จากนั้นก็จะเดินทางต่อไปยังอื่น ปัจจุบันนักท่องเที่ยวหรือบรรดากรุ๊ปทัวร์มักจะเริ่มต้นจากวัดพระธาตุจอมปิงเป็นแห่งแรก จากนั้นก็เดินทาง

ต่อที่วัด ไหล่หิน และสุดท้ายมาที่วัดพระธาตุลำปางหลวง วัดทั้งสามแห่งนี้ถือเป็นศาสนสถานที่สำคัญของจังหวัดและของ

แหล่งเรียนรู้ภายในวัด

1. พระธาตุ เป็นศิลปะแบบล้านนา มีการบูรณะมาหลายครั้ง ตามตำนานการสร้างได้บรรจุพระบรมสารีริกธาตุขององค์พระสัมมาสัมพุทธเจ้า (กระดูกซี่โครงด้านซ้าย) พระธาตุแห่งนี้เป็นภาพสะท้อนสีของตัวองค์พระธาตุ ซึ่งแสงจากภายนอกผ่านรูเล็ก ๆ ที่บานหน้าต่างมาตกที่พื้นพระอุโบสถเป็นรูปองค์พระธาตุมีลึขธรรมชาติสวยงามมาก ภาพนี้จะปรากฏเมื่อมีแสงจากพระอาทิตย์ พระจันทร์ หรือแสงสว่างจากไฟส่องมา มีการพบเมื่อปี พ.ศ. 2531 โดยเด็กวัดเข้าไปเล่นซ่อนหาในโบสถ์ เมื่อปิดประตูจึงปรากฏเห็นเป็นภาพพระธาตุบริเวณพื้น โบสถ์ จึงนำมาเล่าให้คนในหมู่บ้านฟังจนข่าวแพร่ออกไปทั่ว ต่อมาก็มักมีคนสนใจมาสักการบูชาและชมเงาพระธาตุ จนมีชื่อเรียกกันมากมาย เช่น วัดพระธาตุเงาทอง วัดพระธาตุสองเงา วัดพระธาตุมหัศจรรย์ วัดพระธาตุเงาลึขธรรมชาติ เป็นต้น ซึ่งถือว่าเป็นงานอัศจรรย์ของบรรพชนในจังหวัดลำปางมีเงาภาพลักษณะนี้อยู่ 4 แห่งคือ วัดอักโขชัยศรี วัดผาแดงหลวง อำเภอแจ้ห่ม วัดพระธาตุลำปางหลวง และวัดพระธาตุจอมปิง อำเภอเกาะคา
2. พระวิหารหลวง มีองค์พระประธานชื่อ "พระพุทธจอมพิงค์ชัยมงคล" ตัวอาคารพระวิหารที่เห็นปัจจุบันนี้ครุฑเจ้าศรีวิชัย ได้มาทำการบูรณะ ส่วนภาพฝาผนังภายในเป็นภาพจิตรกรรมเก่าแก่เล่าเรื่องราวพุทธประวัติ ใช้สีฝุ่นเขียนเมื่อปี พ.ศ. 2470 และภาพกัณฑ์ ชาลี นรท สวรรค์ เขียนจากสีน้ำมันโดยพระสมอิน เมื่อปี พ.ศ. 2535
3. พระอุโบสถ ภายในมีพระประธานปางมารวิชัย ประดิษฐานลักษณะองค์พระประธานเป็นศิลปะพื้นบ้านและมีตู้พระธรรมโบราณอยู่จำนวน 2 ใบ หน้าบันพระอุโบสถมีลวดลายปูนปั้นกลมกลืนการสร้างได้ฉากสวยงามตามศิลปะพื้นบ้าน
4. อาคารพิพิธภัณฑน์ เมื่อ พ.ศ. 2518 และ พ.ศ. 2535 ได้ขุดพบโบราณวัตถุประเภทสำริด หิน ดินเผา และโลหะ อยู่ในหลุมศพมนุษย์ รอบ ๆ วัดพระธาตุจอมปิง ซึ่งแสดงถึงการใช้เทคโนโลยีขั้นสูงในสมัยนั้นผลิตขึ้นมา สันนิษฐานว่าเป็นแห่งแรกของภาคเหนือ นับได้ว่าเป็นโบราณคดีที่สำคัญยิ่ง นอกจากนี้ยังมีวัตถุอื่นๆ ให้ชมอีกมากมาย
5. ศาลเจ้าพ่อม้าขาว ตั้งอยู่ทางด้านหลังของวัด กล่าวว่าเมื่อเจ้าเมืองสร้างเมืองนี้เสร็จต้องการคนเฝ้าเมืองได้ประกาศหาผู้อาสา ต่อมาชายผู้หนึ่งได้ขี่ม้าขาวเข้ามา ศิริระยัง โฉนหรือมีผมไฟ ได้อาสาจะเฝ้าเมืองนี้ ทราบชื่อภายหลังว่าหนานกัณฑ์ยะ (หนาน ภาษาพื้นเมือง หมายถึง ผู้ที่บวชเป็นพระภิกษุ เมื่อสึกออกมาเรียกค่าน้ำชื่อว่า "หนาน") จากนั้นจึงทำพิธีประหารด้วยการตัดคอและนำร่างมาฝังยังบริเวณเมืองนี้ ได้มีเรื่องเล่าถึงการแสดงอภินิหารต่าง ๆ มากมาย จนเป็นที่นับถือของชาวบ้าน และเมื่อปี พ.ศ. 2539 ได้ทำการสร้างศาลแบบล้านนาอัญเชิญรูปปั้นท่านมาประดิษฐานในศาลแห่งนี้ เพื่อเป็นที่สักการบูชาของชาวบ้านที่อาศัยในละแวกนี้ และขนานนามท่านว่า "เจ้าพ่อม้าขาว"

6. หอกลอง เป็นกลองเพลแบบโบราณมีขนาดใหญ่ จะใช้ตีในวันพระหรือวันสำคัญต่าง ๆ ในสมัยโบราณ ตัวกลองทำด้วยไม้ที่มีลำต้นใหญ่มาเจาะรูข้างในลงอักขระคาถาเป็นภาษาพื้นเมือง แล้วนำหนังวัวมาห่อหุ้มยึดสลักด้วยไม้เนื้อแข็ง หอกลองนี้อยู่ในเขตพุทธาวาส
7. กุฏิบูรพาสุนันตะ นักบุญแห่งเมืองจุมภิตาราม ตั้งอยู่ข้างพระธาตุ (กุฏิ คือ ที่บรรจ้อัฐิ)
8. หงส์ สร้างด้วยทองคำสำริดจำนวน 2 ตัว ตัวผู้ถูกขโมยไปเมื่อ พ.ศ. 2539 นับว่าเป็นหงส์ที่มีความสวยงามมาก โดยเฉพาะช่วงหางเป็นรูปปลายกนก มีความอ่อนช้อยละเอียดในฝีมือช่างตามตำนานเล่าว่า เมื่อพม่าเข้ามาปกครองบ้านเมืองใดจะสร้างหงส์ไว้เพื่อรำลึกถึงเมืองหงสาวดี ซึ่งเป็นราชธานีของประเทศพม่า หงส์นี้ตั้งอยู่บนเสาบริเวณหน้าพระวิหารหลวง
9. ต้นมะค่ายักษ์ มีจำนวนสองต้นอยู่บริเวณหน้าวัดและหลังวัด ต้นที่อยู่หลังวัดถูกชาวบ้านใช้ไฟสุ่มลำต้นจนตายในเวลาต่อมา ส่วนต้นที่อยู่บริเวณหน้าวัดท่านครูบาเจ้าภีชัยขวานปลื้มกล่าวว่า "ถ้าผู้ใดตัดต้นไม้นี้จะมีอันเป็นไป เพราะเป็นต้นไม้เก่าแก่คู่บ้านคู่มืองอายุเป็นร้อย ๆ ปี"
10. งานประเพณีต่าง ๆ
1. งานประเพณีสงกรานต์น้ำพระธาตุ ตรงกับวันที่ 16 เมษายน ของทุก ๆ ปี
  2. งานประเพณีแปดเป็ง ตรงกับวันวิสาขบูชา ขึ้น 15 ค่ำ เดือน 8 เหนือ (6 ใต้) มีการสงกรานต์น้ำพระธาตุ แห่ครัวตาน และการแข่งขันจุดบั้งไฟ
  3. งานประเพณีขึ้นโฮงฝิปปูย่า จัดช่วงเข้าพรรษา ออกพรรษา และวันสงกรานต์ มีการทำพิธีบวงสรวงฝิปปูย่าตายาย เพื่อให้คุ้มครองลูกหลานที่อยู่อาศัยอยู่ในหมู่บ้าน ให้มีความสุขความเจริญ
  4. ประเพณีเดือนสี่ ซึ่งเป็นประเพณีหลังเก็บเกี่ยวข้าว จะนำข้าวที่เก็บเกี่ยวได้ใหม่มาถวายพระทั้งข้าวเปลือก ข้าวสาร พร้อมทำเป็นข้าวหลาม ขนมต้ม นอกจากนี้ทุกบ้านจะนำพินเท่ากับจำนวนสมาชิกในครอบครัว มาก่อรวมกันที่ลานวัด ในเวลาเช้าซึ่งตรงกับวันพระ จะมีการเผาพิน โดยอัญเชิญพระพุทธรูปมาเป็นประธานนั่งฝั่งไฟ เพื่อเป็นตัวแทนขององค์พระสัมมาสัมพุทธเจ้า เรียกประเพณีนี้ว่า "ประเพณีเดือนสี่ กินข้าวจีข้าวหลาม" จะจัดในช่วงมกราคม - กุมภาพันธ์ ของทุกปี

การเกิดเงาสะท้อนเป็นภาพสิทธรมชาติขององค์พระธาตุ
ผ่านรูเล็กบนหน้าต่างมาปรากฏบนพื้นภายในพระอุโบสถ

กลองหลวง เป็นกลองโบราณขนาดใหญ่อยู่ที่หอกลอง

กู่ครูบาสนันตะ นักบุญแห่งเมืองจุมภิตาราม ศาลเจ้าพ่อม้าวขาว (พ่อหนานกัณภัยะ) ผู้ยอมสละชีวิต
เพื่อชาวเมืองจุมภิตาราม เป็นที่นับถือของบุคคลทั่วไป

ภายในวัดยังมีโบราณวัตถุต่างๆ ที่ขุดพบในบริเวณนี้ด้วยสิ่งที่น่าสนใจอีก เช่น

สอดคล้องตามภารกิจของ กศน.

การจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน

การบริหารจัดการที่เอื้อต่อการเรียนรู้

การให้ความรู้ทางการด้านการบริการมีผู้ให้ความรู้ที่อยู่ภายในวัดพระธาตุจอมปิงเป็นประจำตลอดเวลา และการบริการต่อผู้ใช้บริการด้วยความเต็มใจ มีมิตรไมตรี เป็นกันเอง ให้ความรู้และคำแนะนำที่ดี

การเผยแพร่ ประชาสัมพันธ์

ได้มีการประชาสัมพันธ์ทางเว็บไซต์ต่างๆ ได้แก่

การมีส่วนร่วมเชื่อมโยงภาคีเครือข่าย

มีการจัดทำบันทึกข้อตกลงร่วมมือโครงการอุปถัมภ์ส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตระหว่างศูนย์ การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอเกาะคา ร่วมกับ วัดพระธาตุจอมปิง หมู่ที่ 8 บ้านพระธาตุจอมปิง ตำบลนาแก้ว อำเภอเกาะคา จังหวัดลำปาง

การดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง

วัดพระธาตุจอมปิงได้เป็นวัดที่มีแหล่งเรียนรู้ทางประวัติศาสตร์เพื่อให้กับกลุ่มนักเรียน นักศึกษาที่อยู่ทั้งภายในจังหวัดและนอกจังหวัดได้มาศึกษาเรียนรู้ที่วัดพระธาตุจอมปิงอยู่ตลอดเวลา กิจกรรมและกระบวนการที่เอื้อต่อการเรียนรู้

มีการจัดกิจกรรมภายในวัดพระธาตุจอมปิง ผู้มาศึกษาเรียนรู้ส่วนใหญ่จะมาศึกษาเรียนรู้ การเกิดเงาสะท้อนเป็นภาพสี่เหลี่ยมชาติขององค์พระธาตุ ผ่านรูเสื่อกบนหน้าต่างมาปรากฏบนพื้น ภายในพระอุโบสถ

นอกจากนั้นยังมีการจัดกิจกรรมการรำไทเก๊กของกลุ่มผู้สูงอายุของบ้านพระธาตุจอมปิง **ผลที่เกิดขึ้น การเรียนรู้ การนำไปใช้ ความพึงพอใจ**

ผลที่เกิดขึ้นด้านการเรียนรู้ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ด้าน โบราณคดี ด้านประวัติศาสตร์ สาเหตุ ของการเกิดเงาพระธาตุทำให้ผู้เรียนมีความอยากรู้จุดเกิดของการเรียนรู้สามารถมาศึกษาค้นคว้าเป็น แหล่งเรียนรู้ได้ การเข้าวัดทำให้ผู้เรียนเกิดข้อคิดมีสติมีธรรมะในใจมีเจตคติที่ดีต่อพุทธศาสนา และ ผู้เรียนสามารถนำหลักธรรมคำสอนของพระพุทธเจ้าไปปรับใช้ในชีวิตประจำวัน

สุมาไร แป้นน้อย

ผู้รวบรวมและเรียบเรียง